

De Esigbond behartigt de belangen van de overwegend kleinschalige distributeurs en speciaalzaken die e-sigaretten en navulverpakkingen (vloeistoffen) op de Nederlandse markt brengen.

Wij maken graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het voorliggende ontwerpbesluit die beoogt de beschikbare smaken voor e-sigaretten te reguleren en nog enkel smaakstoffen toe te staan die met name in tabaksmaken voorkomen.

De Esigbond ondersteunt de doelstelling van de overheid om een rookvrije generatie te realiseren en begrijpt dat maatregelen nodig zijn om het aantal rokers drastisch te verminderen. Ondanks het strenge tabaksontmoedigingsbeleid telt Nederland nog steeds ongeveer drie miljoen rokers. Voor de grote groep rokers die niet stopt kan de e-sigaret uitkomst bieden. Er is immers brede (wetenschappelijke) erkenning dat het hier gaat over een significant minder schadelijk alternatief.

Het is daarom van groot belang dat rokers niet worden ontmoedigd om over te stappen op e-sigaretten en ook dat zij die reeds zijn overgestapt niet terugvallen op het roken van gewone sigaretten. Het verbieden van alle smaakjes in e-sigaretten met uitzondering van tabak druist hier echter tegenin. Rokers zullen door het ontbreken van smaakjes in e-sigaretten immers minder snel overstappen en e-sigaretgebruikers zullen minder snel geneigd zijn om volledig over te stappen, terwijl een smaakjesverbod de kans op een volledige terugval naar roken juist vergroot. Deze drastische maatregel zou dus tegengesteld zijn aan de doelstelling om het aantal rokers zo snel mogelijk te laten dalen. Dit heeft de Esigbond ook onder de aandacht gebracht in de landelijke campagne #smaaknoodzaak, die wij samen met de consumentenorganisatie Acvoda hebben gelanceerd in juli 2020. Dit heeft onder andere geleid tot meer dan 19.000 handtekeningen van verontruste dampers en winkeliers tegen dit aangekondigde verbod.

De stelling in de nota van toelichting¹ dat het invoeren van deze maatregel in het belang is van de volksgezondheid en daarmee noodzakelijk en proportioneel zou zijn is daarmee ongegrond.² In aanvulling op het bestaande tabaksontmoedigingsbeleid zou de e-sigaret met smaakjes juist een belangrijke bijdrage kunnen en moeten leveren aan de doelstelling uit het Nationaal Preventieakkoord om het aantal Nederlandse volwassen rokers in 2040 terug te brengen tot onder de 5%³.

In een poging deze maatregel te rechtvaardigen richt de staatssecretaris zich in de nota van toelichting met name op 1) de onzekerheid over de schadelijke effecten van e-sigarettengebruik op de lange termijn 2) het duale gebruik van e-sigaretten en tabaksproducten 3) e-sigarettengebruik onder jongeren en 4) de aanwijzingen dat de e-sigaret een opstapproduct is naar de gewone sigaret. Hierop gaan wij in onderstaande puntsgewijs in:

1. Onzekerheid over de schadelijke effecten van e-sigaretten gebruik op de lange termijn

Er wordt gesteld dat de exacte schadelijkheid van het gebruik van een e-sigaret op de lange termijn nog onbekend is.⁴

---

¹ Ontwerpbesluit houdende de wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit om de beschikbare smaken voor e-sigaretten te reguleren en nog enkel smaakstoffen toe te staan die met name in tabaksmaken voorkomen. blz. 7.

² Zo ook heeft recent het RIVM geconcludeerd dat het enkel gebruik van elektronische sigaretten minder schadelijk is dan het gebruik van tabaksproducten waarbij verbranding plaatsvindt.

³ Nationaal Preventieakkoord (2018) [link](#)

⁴ Ontwerpbesluit houdende de wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit om de beschikbare smaken voor e-sigaretten te reguleren en nog enkel smaakstoffen toe te staan die met name in tabaksmaken voorkomen. blz. 4.

Echter, steeds meer gezondheidsexperts⁵ en overheidsinstanties⁶ stellen dat de bezorgdheid over de eventuele gezondheidsschade bij langere termijngebruik moet worden afgezet tegen het veel grotere risico die het roken van sigaretten met zich meebrengt. Er bestaat in dit kader brede wetenschappelijke consensus onder internationale⁷ en nationale⁸ gezondheidsexperts dat de e-sigaret veel minder schadelijk is dan het roken van sigaretten. De staatssecretaris onderschrijft dit door in zijn beantwoording van de Kamervragen naar aanleiding van het gepresenteerde Nationaal Preventieakkoord te stellen: *‘Er bestaat inderdaad brede consensus onder volksgezondheidsdeskundigen, wetenschappers en regelgevers dat een individuele roker die volledig overstapt op het gebruik van een e-sigaret minder gezondheidsrisico’s loopt dan een roker die blijft roken.’*⁹

2. Het duale gebruik van e-sigaretten en tabaksproducten

Ook wij vinden duaal gebruik zeer onwenselijk, maar dit is in de eerste fase van het volledig overstappen niet ongebruikelijk. Bovendien is er steeds meer bewijs dat aantoonde dat duaal gebruikers naar alle waarschijnlijkheid volledig stoppen met roken.¹⁰ In de nota van toelichting wordt aangehaald dat 72% van de e-sigaret gebruikers in 2018 niet volledig is overgestapt.¹¹ De ervaring uit andere landen leert echter dat, naast voorlichting vanuit de branche, een actieve rol van de overheid in feitelijke informatieverstrekking over de verminderde schadelijkheid van de e-sigaret ten opzichte van de gewone sigaret het volledig overstappen op de e-sigaret bespoedigt. Het percentage e-sigaretgebruikers dat volledig is overgestapt in het Verenigd Koninkrijk¹² ligt bijvoorbeeld veel hoger dan in Nederland. Ook het RIVM erkent dat de roker belang heeft bij correcte en begrijpelijke informatie over minder schadelijke producten zoals de e-sigaret.¹³

Daarnaast concludeerde het RIVM dat fruit en zoete smaakjes in e-sigaretten een belangrijke rol spelen bij het volledig overstappen.¹⁴ Een verbod op smaakjes in e-sigaretten zou het percentage e-sigaretgebruikers dat volledig overstapt dus eerder tegenwerken dan bevorderen en kan zelfs verstrekken gevolgen hebben voor de volksgezondheid omdat e-sigaretgebruikers terugvallen op de veel schadelijkere sigaret. Uit een grootschalige enquête, uitgevoerd door de Esigbond en consumentenorganisatie Acvoda onder 762 e-sigaretgebruikers, blijkt dat bij de invoering van een

---

⁵ Tobacco Harm Reduction and the Dutch National Prevention Agreement: Letter from 36 International Experts and Academics in Tobacco Control (4th March 2019) [link](#)

⁶ House of Commons Science and Technology Committee: E-cigarettes (17 August 2018) [link](#)

⁷ McNeil, A., Brose, LS., Calder, R., Bauld, L. & Robson, D. (2018). Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products 2018. A report commissioned by Public Health England.

⁸ Willemsen, M., Croes, E., Kotz, D., & Van Schayk, O. (2015). De elektronische sigaret: Gebruik, gezondheidsrisico’s, en effectiviteit als stopmethode. [link](#)

⁹ Beantwoording Nationaal Preventieakkoord (26 april 2019) vraag 174. P. 49. [link](#)

¹⁰ Maglia, M. ((2017). Dual use of electronic cigarettes and classic cigarettes: a systematic review. [link](#).

¹¹ Ontwerpbesluit houdende de wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit om de beschikbare smaken voor e-sigaretten te reguleren en nog enkel smaakstoffen toe te staan die met name in tabaksmaken voorkomen. blz. 4.

¹² [Use-of-e-cigarettes-vapes-among-adults-in-Great-Britain-2020.pdf \(ash.org.uk\)](#)

¹³ Alternatieve tabaksproducten: harm reduction? Tabaks- en aanverwante producten die mogelijk minder schadelijk zijn dan sigaretten: RIVM Briefrapport 2016-0103 Y.C.M. Staal | R. Talhout [link](#)

¹⁴ Romijnders, K.A.; Krüsemann, E.J.; Boesveldt, S.; de Graaf, K.; de Vries, H.; Talhout, R. E-Liquid Flavor Preferences and Individual Factors Related to Vaping: A Survey among Dutch Never-Users, Smokers, Dual Users, and Exclusive Vapers. Int. J. Environ. Res. Public Health 2019, 16, 4661. [link](#)

smaakjesverbod in e-sigaretten; één op de vijf e-sigaretgebruikers verwacht weer terug te vallen op de gewone sigaret.¹⁵

3. Het e-sigarettengebruik onder jongeren

Naast de geuite zorgen over het aantal jongeren dat e-sigaretten gebruikt, wordt in de nota van toelichting¹⁶ ook erkend dat het percentage jongeren dat experimenteert met e-sigaretten in Nederland daalt. Er is echter van regelmatig gebruik onder jongeren geen sprake: slechts 1 op de 10 jongeren die de e-sigaret gebruikt doen dit *'bijna elke week of vaker'*.¹⁷ Dit komt overeen met eerder onderzoek van Trimbos waaruit blijkt dat er maar weinig jongeren zijn die de elektronische sigaret met regelmaat gebruiken: 2 procent dagelijks en 3 procent wekelijks.¹⁸ De zorgen van de regering zijn dus ongegrond en bieden geen valide basis om een vergaande maartregel als een smaakjesverbod in te voeren.

4. De aanwijzing dat de e-sigaret een opstapproduct is naar de gewone sigaret.

Er wordt beweerd dat recente inzichten het steeds aannemelijker maken dat de e-sigaret een opstap kan zijn naar het roken van tabakssigaretten.¹⁹

Op basis van het beschikbare Trimbos en RIVM onderzoek kan echter onmogelijk de conclusie worden getrokken dat de e-sigaret een opstapproduct is naar het roken van tabak: maar 1.6% van de volwassen bevolking gebruikt de e-sigaret met regelmaat, een groep die vrijwel uitsluitend uit (ex)rokers bestaat, aangezien maar 0.2% van de e-sigaretten gebruikers daarvoor nooit heeft gerookt.²⁰ Dit is in lijn met een eerdere conclusie van Trimbos dat: *'weinig rokers (3%) die voordat ze gingen roken eerst een e-sigaret hadden gebruikt.'*²¹ Dit wordt tevens onderschreven door het RIVM: *'de meeste gebruikersgroepen de e-sigaret zien als een vervanger van de tabakssigaret en een mogelijke eerste stap om te stoppen met roken.'*²² In de laatste Trimbos factsheet over de e-sigaret geeft men zelf aan dat er meer onderzoek nodig is naar de invloed van e-sigaretten gebruik op het gebruik van tabakssigaretten.²³ Het invoeren van een smaakjesverbod op basis van de aanname dat de e-sigaret een opstap kan zijn naar het roken van sigaretten doet dus absoluut geen recht aan de situatie in Nederland. Bovendien zou een dergelijk verbod volstrekt onlogisch zijn omdat er geen enkele grond is om te beweren dat de e-sigaret een opstapproduct is naar de gewone sigaret, terwijl er juist wel is aangetoond dat smaken in e-sigaretten een positieve rol spelen bij het stoppen met roken.

---

¹⁵ Het Financieel Dagblad (7 oktober) Gebruiker e-sigaret koopt in buitenland [link](#) & Persbericht Esigbond (6 oktober 2020) Onderzoek: meer rokers en vlucht naar buitenland door smaakverbod e-sigaret [link](#).

¹⁶ Ontwerpbesluit houdende de wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit om de beschikbare smaken voor e-sigaretten te reguleren en nog enkel smaakstoffen toe te staan die met name in tabakssmaken voorkomen. blz. 5.

¹⁷ Trimbos Instituut, Jeugd en riskant gedrag 2019, Kerngegevens uit het Peilstationsonderzoek Scholieren [link](#)

¹⁸ Nationale Drug Monitor 2017, Trimbos Instituut [link](#)

¹⁹ Ontwerpbesluit houdende de wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit om de beschikbare smaken voor e-sigaretten te reguleren en nog enkel smaakstoffen toe te staan die met name in tabakssmaken voorkomen. blz. 6.

²⁰ Trimbos Kerncijfer roken 2019, [link](#)

²¹ Nationale Drug Monitor 2017, Trimbos Instituut [link](#)

²² RIVM (maart 2018): E-sigaret aantrekkelijkheid voor rokers en niet-rokers [link](#)

²³ Factsheet elektronische sigaretten april 2020, Trimbos Instituut, p. 18 [link](#)

Anders reguleren van smaakjes

Er is een toename van het aantal wetenschappelijke onderzoeken dat aantoont dat smaakjes in e-sigaretten een belangrijke rol spelen om rokers volledig te laten overstappen en dat een verbod op niet tabakssmaken in e-sigaretten hier niet aan bijdraagt. In een onderzoek, uitgevoerd in de Verenigde Staten onder 20,836 dampers, werd geconcludeerd dat: *'Adult frequent e-cigarette users in the USA who have completely switched from smoking cigarettes to using e-cigarettes are increasingly likely to have initiated e-cigarette use with non-tobacco flavors and to have transitioned from tobacco to non-tobacco flavors over time. Restricting access to non-tobacco e-cigarette flavors may discourage smokers from attempting to switch to e-cigarettes.'*²⁴

Ook het RIVM benadrukt in een recent onderzoek het belang van het reguleren van smaakjes op een manier die zowel de beslissing om over te stappen op de e-sigaret (voor rokers) als de beslissing om af te zien van dampen (voor 'nooit gebruikers') ondersteunt. De regelgeving zou het mogelijk moeten maken om smaakjes op de markt te brengen die rokers en dual gebruikers stimuleren om e-sigaretten te blijven of te gaan gebruiken. En tegelijkertijd de 'nooit gebruikers' te weerhouden om met de e-sigaret te beginnen.²⁵

Daarnaast concludeerde het RIVM dat menthol en mint smaakjes in e-sigaretten eraan bijdragen dat rokers overstappen op e-sigaretten en dat fruit en zoete smaakjes in e-sigaretten een belangrijke rol spelen bij het volledig overstappen.²⁶ Hierbij willen wij nogmaals opmerken dat de ook door het RIVM aangehaalde aantrekkelijkheid van deze smaakjes op jongeren zich in de Nederlandse praktijk niet vertaalt in een groeiend percentage jongeren dat experimenteert met e-sigaretten. Uit de Trimbos data blijkt immers dat het aantal jongeren dat experimenteert met de e-sigaret daalt.

Wij vinden het vreemd dat er in de nota van toelichting geen enkele referentie wordt gemaakt naar de onderzoeksresultaten en het daaruit voortvloeiende beleidsadvies van het RIVM om smaakjes in e-sigaretten op een verstandige manier te reguleren.

Uitvoerbaarheid huidige voorstel niet mogelijk in de praktijk

In het huidige voorstel wordt aangehaald dat het RIVM zal worden gevraagd om een restrictieve lijst op te stellen van smaakstoffen die relatief vaker in de e-sigaret vloeistoffen van tabakssmaken voorkomen ten opzichte van de niet-tabakssmaken. Dit zou dan moeten plaatsvinden op basis van de historische gegevens die producenten zelf hebben aangeleverd in het EU-Common Entry Gate systeem (EU-CEG). Hierbij willen wij in onderstaande een aantal punten onder uw aandacht brengen waaruit blijkt dat het huidige voorstel in de praktijk niet uitvoerbaar is:

---

²⁴ Russell et al., *Changing patterns of first e-cigarette flavor used and current flavors used by 20,836 adult frequent e-cigarette users in the USA*, Harm Reduction Journal (2018), [link](#)

²⁵ Romijnders, K.A.; Krüsemann, E.J.; Boesveldt, S.; de Graaf, K.; de Vries, H.; Talhout, R. E-Liquid Flavor Preferences and Individual Factors Related to Vaping: A Survey among Dutch Never-Users, Smokers, Dual Users, and Exclusive Vapers. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2019, 16, 4661. [link](#)

²⁶ Romijnders, K.A.; Krüsemann, E.J.; Boesveldt, S.; de Graaf, K.; de Vries, H.; Talhout, R. E-Liquid Flavor Preferences and Individual Factors Related to Vaping: A Survey among Dutch Never-Users, Smokers, Dual Users, and Exclusive Vapers. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2019, 16, 4661. [link](#)

- *Informatie die door fabrikanten of importeurs bij de EU-CEG is ingediend, geeft niet noodzakelijk de smaakbeschrijving of smaak weer zoals die door consumenten sensorisch worden waargenomen. Er is geen verplicht veld in het EU-CEG-systeem om de smaak van een product te beschrijven. Alleen de chemische naam van het ingrediënt en het gewicht van het ingrediënt dat wordt gebruikt (volgens het recept) wordt ingediend in de EU-CEG-database.*
- *Smaken hebben een unieke samenstelling van meerdere smaakgevende ingrediënten om een zintuiglijke smaaknoot te creëren. Elke smaak heeft een unieke en vaak commercieel geheime formule. Meestal is het onmogelijk om een smaak te definiëren en te onderscheiden op basis van alleen de chemische naam.*
- *De ingrediënten in tabakssmaken hebben specifieke eigenschappen, maar vormen ook de kern van andere niet-tabaksmakstoffen. De tabakssmaken bestaan uit een samenstelling van veel andere ingrediënten en zijn ook te vinden in andere niet-tabaksmakcategorïeën. Ethylmaltol komt bijvoorbeeld voor in tabakssmaken maar ook in andere smaken zoals menthol, munt, noten, thee, koffiekruiden, etc.*
- *In het voorstel wordt niet uitgelegd hoe de nieuwe ingrediënten en additieven aan de limitatieve lijst zullen worden toegevoegd. Dit besluit biedt dus geen duidelijkheid of voorspelbaarheid.*
- *De limitatieve lijst zou gebaseerd zijn op historische gegevens en zal daarom innovaties voorkomen en, belangrijker nog, zal geen wijziging van producten toestaan door de huidige ingrediënten te vervangen door nieuwe ingrediënten met bijvoorbeeld verbeterde veiligheidskenmerken.*
- *Daarom moet elke regulering van ingrediënten en additieven strikt gebaseerd zijn op een wetenschappelijke basis, duidelijk beschreven procedures en ondersteund worden door een sensorisch panel.*

Voorstel vanuit de Esigbond

Uit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat het huidige voorstel om bepaalde additieven in e-sigaretten te reguleren in de praktijk niet uitvoerbaar is. Zoals eerder voorgesteld in onze brief aan uw ministerie²⁷ stellen we voor om:

1. Tezamen met uw ministerie een lijst van toegestane smaakjes (daarbij denkend aan tabak, menthol, mint, fruit) op te stellen waarbij het uitgangspunt dient te zijn dat deze niet specifiek aantrekkelijk mogen zijn voor jongeren; en
2. Aanvullende verpakkingseisen voor e-sigaretten in te voeren waardoor benamingen die specifiek refereren naar thema's die aantrekkelijk zijn voor jongeren (zoals snoepgoed) van de verpakking verdwijnen.

Tot slot willen wij in aanvulling op bovenstaande, voorstellen om de verkoop van e-sigaretten met smaakjes per verkoopkanaal te reguleren. De manier waarop de overheid in Nieuw-Zeeland²⁸ hier invulling aan heeft gegeven gebruiken we hierbij als leidraad. Dit mede omdat in deze wetgeving de

---

²⁷ Brief Esigbond aan het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (5 november 2020) betreffende een voorstel voor regering van smaakjes en verpakkingen van e-sigaretten.

²⁸ Smokefree Environments and Regulated Products (Vaping) Amendment Act 2020 [link](#)

door uw ministerie aangehaalde zorgpunten over onder andere het gebruik van e-sigaretten onder jongeren maximaal wordt weggenomen. Ons concrete voorstel, in lijn met de aanpak in Nieuw-Zeeland, is dan ook als volgt:

3. E-sigaretten met de toegestane smaakjes (zoals benoemd in voorstel 1) mogen alleen in de speciaalzaken, zoals beschreven in artikel 5.9 van het Tabaks- en Rookwarenbesluit, en hun online platform worden verkocht. Dit zijn immers verkooppunten met een op volwassenen gericht assortiment waar vrijwel geen jongeren komen. In alle overige kanalen zouden dan alleen de smaken tabak, mint en menthol verkocht mogen worden omdat deze de roker helpen bij de initiële overstap op de e-sigaret.

Met de invoering van bovenstaande voorstellen kunnen de twijfels rondom de aantrekkelijkheid van e-sigaretten onder jongeren volledig worden weggenomen en wordt tegelijkertijd recht gedaan aan de belangrijke rol die de e-sigaret kan spelen als minder schadelijk alternatief voor volwassen rokers.

Negatieve gevolgen van voorgestelde regelgeving

De invoering van een smaakjesverbod in e-sigaretten met uitzondering van tabaksmaken zou desastreuze gevolgen hebben voor de levensvatbaarheid van de e-sigaret speciaalzaken. Uit een rondgang onder onze leden blijkt zelfs dat 80 procent verwacht failliet te gaan indien een smaakjesverbod in e-sigaretten van kracht zal worden.²⁹ Waarschijnlijk neemt dit nu al zeer zorgwekkende percentage nog verder toe als er ook nog een verbod op de online verkoop wordt ingevoerd per 2023, zoals aangekondigd in een Kamerbrief over het verminderen van het aantal verkooppunten.³⁰

Wij vinden het dan ook onbegrijpelijk dat wij nu met deze voorgestelde maatregel worden geconfronteerd zonder dat er eerst contact is gezocht met de branche. Het genoemde bedrag van EUR 72.000 voor wat betreft de 'gevolgen van de regeldruk' is volstrekt uit de lucht gegrepen, aangezien met de bredere bedrijfseconomische effecten totaal geen rekening is gehouden. *Het toont dan ook op schokkende wijze het gebrek aan van elementaire effectbeoordeling van de voorgestelde regelgeving. Een dergelijke drastische wijziging van de regelgeving zal de markt namelijk volstrekt op zijn kop zetten en vereist een volledige herdefiniëring van het product dat we verkopen, met een enorme impact op onze fabrikanten en leveranciers.*

Uit onderzoek onder dampers, zoals uitgevoerd door consumentenorganisatie Acvoda en de Esigbond, blijkt dat de meeste van de 400 duizend Nederlandse dampers als gevolg van het smaakverbod onder andere vloeistoffen met smaken online of fysiek in het buitenland zullen kopen. Voor producten die niet onder de TPD-regeling vallen ontstaat zo een ongelijk speelveld. Eerdere maatregelen die in Nederland zijn genomen tonen dit aan. Handhaving in de praktijk blijkt onmogelijk. De NVWA is namelijk tot op heden niet in staat geweest om online aankopen, van niet door TPD gereguleerde producten, door Nederlandse dampers in het buitenland tegen te gaan of aan te pakken. Daarnaast geven dampers aan dat zij hun producten in het illegale circuit zullen zoeken of zelf vloeistoffen met smaken gaan bereiden. Dit is niet zonder risico. Niet iedere smaakstof uit de levensmiddelenindustrie

---

²⁹ Telegraaf (10 december 2020) 'Bij verbod op smaakjes moeten bijna alle e-sigaretwinkels stoppen' [link](#)

³⁰ Tweede Kamerbrief (20 november 2020) betreffende: Verminderen van het aantal verkooppunten van tabaks- en aanverwante producten

is geschikt om te verhitten en verdampen in een e-sigaret. De smaakstoffen die in Nederland voor de e-sigaret worden geproduceerd voldoen aan de strengste eisen. Door de huidige regelgeving zijn we in Nederland daarom gevrijwaard gebleven van situaties zoals die zich hebben voorgedaan in de VS, waarbij vloeistoffen met vitamine E-acetaat en THC werden toegevoegd. De zogeheten EVALI-zaken. Als de Nederlandse damper zich, door het Nederlandse beleid, gedwongen voelt om zijn producten in het buitenland aan te kopen dan verliezen we de controle op het gebruik van kwalitatief goede producten. Het ultieme negatieve scenario is natuurlijk dat de dampers weer terugkeren naar het roken van traditionele sigaretten, zoals ook daadwerkelijk wordt aangegeven door dampers in het betreffende onderzoek.

Bovendien zijn er de afgelopen jaren al veel regels aangekondigd of ingevoerd met betrekking tot de verkrijgbaarheid van en de beperkte communicatiemogelijkheden over de e-sigaret. Dit heeft het product en de sector al zodanig ver onder druk gezet dat het verbod op smaken echt de doodsteek zal zijn voor het product en de sector die deze producten verkoopt.

Wij verzoeken het ministerie daarom nadrukkelijk om een MKB-toets uit te voeren voordat eventueel verdere stappen worden genomen. Hierbij zou de economische impact van de aangekondigde maatregelen (smaakjesverbod in e-sigaretten, gestandaardiseerde verpakkingen voor e-sigaretten en het aangekondigde verbod op online verkoop) wat ons betreft in samenhang moeten worden bestudeerd.